شەریف پاشا.کێ بوو؟

نووسینی: ڕۆهات ئالەکۆم   وەرگێڕانی: کاوە ئەمین

بەشی شەشەم

شەریف پاشا، هاوڕێیەکی نزیکی پاشای سوێد بوو. ئەو لەگەڵ ئۆسکاری دووەم پەیوەندییەکی نزیکیان لەگەڵ یەک هەبوو. شەریف پاشا کە ڕاوچییەکی بە توانا بوو، ئەندامی کلوبی ڕاوشکاری پاشا بوو، لەگەڵ ئۆسکاری دووەم و چەند دیبلۆماتێکی تردا، لە ساڵی 1899 دا، سەفەرێکیان کرد بۆ هێسلەهۆڵم بۆ ڕاوکردن.

چەند جارێک لە ماوەی مانەوەی لە ستۆکهۆڵم، مەدالیای ڕەسمی پێ بەخشراوە. لە سەرەتادا لە 12 سێبتێمبری 1899 دا لە سکۆنە (ناوچەیەکە لە وڵاتی سوێد- وەرگێڕ) لە کاتی مەشقی سەربازیدا، شمشێرێکی کرا بە قەدا و، پێش ئەوەی سوێدیش بە جێ بهێڵێ لە 5 ئاوگوستی 1908 دا، نیشانەی ئەستێرەی باکووری پێدرا.

لەو ماوەیەی کە شەریف پاشا لەستۆکهۆڵم ژیاوە، چەندین کەس بوونەتە برادەریی و ئاشنایەتی لەگەڵ پەیدا کردوون، لە ناویاندا کاریکاتێر دروستکەر و نووسەری بە ناوبانگی سوێدی، ئالبێرت ئێنگستڕۆم.

ئالبێرت سێ کاریکاتۆری لەسەر شەریف پاشا کێشاوە، لە یەکێک لەوانەدا، شەریف پاشا لە بارێکدا دەبینرێت کە پەرداخێک (ڤیچی- ڤاتین – خواردنەوەیەکە) بە دەستەوەیە، لە پشتییەوە چەند پیاوێکی سوێدی دەبینرێن. هەر لە پەیوەندی لەگەڵ ئەم کاریکاتۆرەدا، وتارێکی کورتی دۆستانەی نووسیوە. ئەو لەو وتارەدا باسی حەرەمسەرای عوسمانییەکان و هەڵوێستی شەرەیف پاشا لەم ڕووەوە دەکات. لەو وتارەدا هاتووە، شەریف پاشا لە ئۆپێراشێلان دانیشتووە و گوێی بۆ چەند کەسێک ڕاگرتووە کە باسی ژیانی حەرەمسەرا لە تورکیا دەکەن. ئەم مێژووە پاشان لە گفتوگۆیەکی تەلەفونیدا دەگێڕدرێتەوە: بەڵێ، من لە ئۆپێراشێلان دانیشتووم و گۆشتی مەڕم لەبەر دەمدایە و لە مێزەکەی تەنیشتمەوە شەریف پاشا دانیشتووە. یەکێک لە خزمەتکارەکان لێم دێتە پێشەوە و دەڵێت: ئەرێ ئەوە ڕاستە کە لە تورکیا بۆیان هەیە چەند ژنیان هەبێت؟ ئەی چۆن، کوڕی لاو، ئەوان دەبێت هەژدە ژنیان هەبێت. باشە، تۆ پێت وایە کە ئەو پیاوە (ئیشارەت بۆ شەریف پاشا دەکات) کە هەژدە ژنی هەبێت؟ بەدڵنیاییەوە، کوڕە لاو. کەمێکی تر لەو عارەقە ئەسڵییەت بۆ تێکەمەوە. بە سوپاسەوە، تەنها نیوەی.

ئەرێ باشە ئەوان ناچاری ئەوەن کە حەرەمسەرا، یان ئەوە چی پێدەڵێن، هەبێت؟ ئەی ئەگەر ئەوە نەبێت؟ دەنا ئەوان هیچ پایەیەکیان نابێت، سەیری ئەو هەموو مەدالیایەکە بە یەخەیەوە (مەبەست شەریف پاشایە). بە گوێرەی ئەو وتارە شەریف پاشا. تەلەگرامێک دەنێرێت بۆ سوڵتان تا باسی ئەوزاعی سوێدی بۆ بکات. گومانەکانم بێبناغە نەبوون، کاپتێن کویلینسێرنە، وشەی حەرەمی هێناوەتە نێو زمانی سوێدییەوە و خوایە گیان توشی چ بەڵایەک هاتووین.

ئالیکسیز کویلینسێرنە، گەڕۆکێکی بەناوبانگی سوێدی بوو کە گەلێگ جار سەفەری کردووە بۆ ڕۆژهەڵات و لەو نێوەشدا بۆ کوردستان. لە ژێر نازناوی مستەفادا گەلێک نووسینی لەسەر سەفەرەکانی بڵاوکردۆتەوە. بە قسەی شەریف پاشا، ئەوە ئالیکسیز بووە کە بووتە هۆ بڵاوکردنەوەی دەنگوباسی ژیانی حەرەم لە تورکیا. ئالبێرت ئێنگستڕۆم کە لەسەر ژیانی حەرەمی نووسیوە، پێی وابووە کە پەیوەندی هەردوو وڵاتی "بەناوبانگ" بەهۆ ئەو بانگاشانەی کە لەسەر حەرەم کراون، بەرەو خراپی چووە.

کاریکاتێرەکەی تر لەسەر شەریف پاش لە گۆڤاری ستریکسدا بڵاوکراوەتە. لەو وێنەکدا شەریف پاشا دەبینرێت کە تەربوشێکی لەسەردایە و بە خۆیی و سمێڵە درێژەکانیەوە کە تا بن گوێچکەی درێژبوونەتەوە.

من وێنەی کاریکاتێری سێهەمم نەبینیوە، بەڵام لە کەتەلۆگێکدا نووسراوە کە ئێنگسترۆم، کاریکاتێرێکی دروستکردوە لەژێر ناونیشانی " ستۆکهۆڵمییە بە ناوبانگەکان"، کە لە نێو ئەو کەسە ناسراوانەدا ،بێجگە لە ئێنگسترۆم خۆی، شەریف پاشا، یوهان نۆردلینگ، یوسف ساچس، هێلمار برانتینگ، هۆگۆ ڤالینگتین ... هتد هەن. بە گوێرەی زانیاریەکانی نێو ئەو کەتەلۆگە، خاوەنی ئەو وێنەیە، دوکتۆر کارل فیلپسۆنە.

بەشی حەوتەم

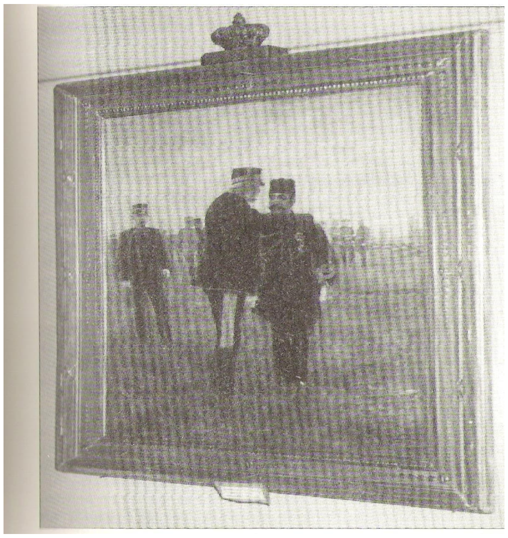

ئەو کاریکاتۆرەی کە لە ساڵی 1900 دا، دروست کراوە، بە ڕوونی ئەوەمان نیشان دەدات کە شەریف پاشا تەنها دۆستایەتی و هاورێیەکی نزیکی پاشای سوێد نەبووە، بەڵکە لەگەڵ زۆر لە کەسایەتییە دێپلۆماسییەکانیشدا پەیوەندی هەبووە. ئەو لەگەڵ خەڵکانی دیکەی ناو کۆمەڵگایشدا هەڵسووکەوتی بووە: سیاسی، وێنەکێش، ڕۆژنامەنووس، مێژوونوس و نووسەران. ئەو کاریکاتێرە ئەوە نیشان دەدات کە شەریف پاشا پەیوەندی لەگەڵ نوخبەیی ڕووناکبیرانی سوێدیدا هەبووە.
یەکێک لەو کەسە "ناسراوە ستۆکهۆڵم"یانەی کە لە کاریکاتێرەکەدا دەبینرێت (هێلمار برانتینگ)ە (1860-1925).
ئەو یەکێک بووە لە پێشڕەوانی بزووتنەوەی کرێکاری و بناخەدانەری سۆسیالدیموکراتەکان. پاشان لە ساڵی 1920 تا کاتی مردنەکەی 1925، سەرۆک وەزیرانی سوێد بووە. هەروەها خەڵاتی ئاشتیی نۆبێڵی لە ساڵی 1921 دا وەرگرتووە.
هەروەها ئانا برانتینگ (1855- 1950)، کە ڕۆژنامەنووس و نووسەر بووەو بە ناوی خواستراوی (ڕێنێ)وە نووسیوەیەتی، لەوانە بووە کە شەریف پاشا ئاشنایەتی لەگەڵی هەبووە. ئانا ژنی هێلمار برانتینگ بووە.
نووسەرێکی دیکە هانس زێترسترۆم (1877-1946) بووە. ئەو هەروەکو ئالبێرت ئێنگسترۆم بە وەسفە کورت و هەست بزوێنەکانی بەناوبانگ بووە. هەروەها لە ناو (ستۆکهۆڵم)ییە ناسراوەکاندا ژنە نووسەر ئێلین کێی (1849-1926) هەبووە کە بەرهەمی وەکو (سوئیستفادەکردن لە هێزی ژن و منداڵانی سەدە)ی نووسیوە.
(هەروەها ژمارەیەکی زۆری دیکەی کەسایەتی سوێدی کە زۆربەیان نەقاش و هونەرمەند بوو لە ناو ئەوانەدا بوون کە شەریف پاشا ناسیونی، من بە پێویستم نەزانی ناوی هەموویان بنووسمەوە- وەرگێڕ).
لە سەرەتای سەدەی بیستەم (1900)دا، هاسالباکن لە یورگۆردین (ناوی شوێنێکە) کە بە هۆی باڕ و ڕێستورانەکەی کە سەمای تێدا دەکرا، یەکێک بووە لە بەناوبانگترین شوێنی حەسانەوە بۆ خەڵکانی بەرجەستە، لە ستۆکهۆڵم. لەوێدا خەڵکانی مەعروفی وەک دێپلۆمات، خەڵکانی سەر بە کۆشک، ئەفسەران، سیاسی،

هونەرمەند و نەقاش، کۆ دەبوونەوە، شەریف پاشایش لە ژینگەیەکی وادا مورتاح بوو. ئەو یەکێک بوو لەوانەی کە زۆر جار، سەردانی ئەو شوێنەی دەکرد.
شەریف پاشا لە کاتی ئازادی خۆیدا، زۆرتر خەریکی خوێندنەوە بووە. کتێبخانەیەکی گەورە و بەربلاوی هەبووە. ئەو ڕۆژنامەنووسانەی کە سەردانیان کردووە، باسی ئەوەیان کردووە کە دیواری ژووری کار کردنەکەی هەمووی بە کتێب داپۆشرا بوو.
شەریف پاشا و شازادە ئێمینە، حەزییان لە وەرزش کردن بووە. پێش ئەوەی شەریف پاشا بگوێزێتەوە بۆ پاریس، سەفەرێکی بۆ کارلسباد (شوێنێکە بۆ مەلەکردن) لە چیک، کردووە و ماوەیەک لەوێ ماوەتەوە. کارلسباد (کارلۆڤی ڤاری) چەند کیلۆمەترێک لە پراگ (پایتەختی چیک)ی ئێستاوە دوورە.
ئاوە، سازگار و تەندروستەکەی ئەو شوێنە، بووبووە هۆی ئەوەی کە خەڵکانی بەناوبانگ لە سەرەتایی سەدەی بیستەمدا، لێی کۆببنەوە.
دوکتۆرە سوێدییەکەی شەریف پاشا، ئامۆژگاریی ئەوەی کردووە کە خۆی لە شوێنی تەپوتۆزاوی بپارێزێت. حەزو ئارەزووی شازادە ئێمینە لە کاتی مانەوەیان لە سوێد باسیی لێوە کراوە.
مامۆستا سوێدییەکەی باسی ئەو دەکات کە چۆن شازادە سەردانی پارکی وەرزشی کردووە و خۆی نیشان داوە.